Effectiveness of Meaning Therapy on the Meaning of Life of Female Adolescents without Parental or Adequate Parental Care in the Alternative Care Center of Tehran

Shima Peymanfaghih: M.A. student of educational psychology, Islamic Azad university, Garmsar branch, Semnan, Iran. speymanfaghih@gmail.com

Mojtaba Sedeghatifard*: Associate professor, Islamic Azad university, Garmsar branch, Semnan, Iran.

Abstract

Introduction: Considering the important role which psychological interventions play in adolescents without parental or adequate parental care in the alternative care center, and since the acquisition of meaning is one of the most important components of adaptation to future crises in these groups, the present study aimed to investigate the effectiveness of meaning therapy on the meaning of life of Adolescents without parental or adequate parental care in the alternative care center.

Methods: This was a semi-experimental study. It is conducted in the form of posttest and pretest implemented on two experimental and control groups; the sample has consisted of all female adolescents without parental or adequate parental care in the alternative care center in 2017; among them, thirty adolescents were chosen based on available sampling and randomly assigned in two experimental and control groups; fifteen persons in each group. Wang's meaning in life questionary used as research instruments. The experimental group received twelve, ninety minutes sessions of meaning therapy while the experimental group received none. Finally, the data was collected and analyzed by SPSS software.

Results: The results of covariance analysis indicated that the treatment method in the experimental group had a significant effect on the existence of meaning and Search for meaning variables, and the posttest scores of the variables in the experimental group increased in comparison with the pretest scores.

Conclusions: The results of this study showed that meaning therapy has been effective in increasing the existence of meaning and search for the meaning of female adolescents without parental or adequate parental care in the Alternative Care Center. Based on the results of this study the lack of meaning in life is one of the important reasons of contrariness and psychological problems in adolescents, so using the meaning therapy could lead to the discovery of the meaning in life and an increase in health status.

Keywords

Meaning Therapy

Meaning of Life

Alternative Care Center

*Corresponding Author

Study Type: Original
Received: 11 Dec 2017
Accepted: 25 May 2019

Please cite this article as follows: Peymanfaghih S, and Sedeghatifard M. Effectiveness of meaning therapy on the meaning of life of female adolescents without parental or adequate parental care in the alternative care center of Tehran. Quarterly journal of social work. 2018; 7 (4); 15-22

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

اثربخشی معنادرمانی بر معنای زندگی دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست مستقر در مراکز شبه خانواده شهر تهران

شیما پیمان فقیه: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، ایران .speymanfaghih@gmail.com

مجتبی صداقتی‌فرد*: استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، ایران.

واژگان کلیدی

درمان مبتنی بر معنای زندگی

معنای زندگی

دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست

مراکز شبه خانواده

چکیده

مقدمه: نظر به اهمیت اجرای مداخلات روان‌شناختی در کار با نوجوانان مستقر در مراکز بهزیستی و از آنجایی که کسب معنا از مهمترین مولفه‌های سازگاری با بحران‌های پیش‌رو این نوجوانان است، پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی درمان مبتنی بر معنا بر معنای زندگی دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست مستقر در مراکز شبه خانواده انجام شده است.

روش: دراین پژوهش نیمه آزمایشی از طرح دو گروهی پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شده است. جامعه‌آماری پژوهش را کلیه نوجوانان دختر مستقر در مراکز شبه خانواده شهر تهران در سال ۱۳۹۶ تشکیل داده‌اند. از بین دختران مستقر در مراکز شبه خانواده سی نوجوان دختر بر اساس ملاک‌های ورود به پژوهش و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و به همین شیوه در دو گروه آزمایش و کنترل، هر گروه پانزده نفر تقسیم شدند. در این پژوهش از پرسشنامه معنای زندگی وانگ استفاده شده است. گروه آزمایش در دوازده جلسه نود دقیقه‌ای تحت درمان گروهی مبتنی بر معنا قرار گرفتند و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل کواریانس و نرم‌افزار SPSS23 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: نتایج تحلیل کواریانس نشان داد، روش درمانی مبتنی بر معنا در گروه آزمایش بر متغیرهای وجود معنا و جستجوی معنا تاثیر معناداری داشته است و نمرات پس‌آزمون در گروه آزمایش نسبت به پیش‌آزمون افزایش یافته بود.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد، درمان مبتنی بر معنا بر افزایش وجود معنا و جستوجوی معنا نوجوانان دختر مستقر در مراکز شبه خانواده موثر بوده است. براین اساس و با در نظر داشتن اینکه فقدان معنا در زندگی یکی از دلایل مهم عدم سازگاری و بروز مشکلات روان‌شناختی در نوجوانان است، می‌توان نتیجه گرفت که بهره‌گیری از راهبردهای معنایی منجر به کشف معنای زندگی و افزایش سطح سلامتی نوجوانان آسیب دیده می‌گردد.

* نویسنده مسئول

نوع مطالعه: پژوهشی
تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۰۴

نحوه استناد به مقاله: شیما پیمان فقیه و مجتبی صداقتی‌فرد. اثربخشی معنادرمانی بر معنای زندگی دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست مستقر در مراکز شبه خانواده شهر تهران. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹۷؛ ۷ (٤): ۲۲-۱۵

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

مقدمه

دوره نوجوانی حد فاصل بین دوران کودکی و بزرگسالی است و با تغییرات فیزیولوژیکی و تحولات شناختی همراه است. (۱) نقش خانواده در این دوره از زندگی که با تغییر و تحولات جسمی، روانی و اجتماعی همراه است، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. فوت و اعتیاد والدین، طلاق، فقدان والدین و زندانی شدن آنان از عواملی هستند که می‌توانند موجب بی سرپرستی یا بدسرپرستی کودکان شوند.(۲) کودکان و نوجوانان دوازده تا نوزده ساله بی سرپرستی که از خانواده جدا شده و در مراکز و واحدهای شبانه‌روزی بهزیستی و شبه خانواده زندگی می‌کنند. این نوجوانان در معرض آسیب‌های روانی اجتماعی بیشتری نسبت به افراد عادی قرار دارند. بنابراین به‌منظور پیشگیری از آسیب‌ها و حفظ سلامت آنان که آمارها نشان می‌دهند هرساله بر تعداد آنان افزوده می‌شود.(۳) می‌توان از راهبردهای درمانی موثراستفاده کرد. از جمله این راهبردها می‌توان به معنادرمانی اشاره کرد. معنای زندگی تاریخچه‌ای به بلندای خلقت آدمی دارد. دغدغه دست یافتن به معنا یکی از دل مشغولی‌های اصیل آدمی است که فیلسوفان اگزیستانسیالیست(هستی‌گرا) بر آن تاکید کرده‌اند. مارتین هایدگر می‌نویسد که انسان تنها موجودی است که وجودش برای او مساله است. یکی از معروفترین تعاریف معنای زندگی، توسط فرانکل در سال۱۹۸٤ ارائه شده است، به اعتقاد وی معنابخش بودن زندگی، عبارت است از پاسخ مثبت به زندگی و هر آنچه که با آن روبرو می‌شویم خواه آن چیز رنج و یا مرگ باشد. در نهایت انسان سرنوشت خود را پذیرفته و برای رنج خویش معنایی می‌یابد.(٤) پاتریک و اندرسون ۱۹۸۹ در پژوهشی نشان دادند که وجود معنا در زندگی مانند کلیدی است که می‌تواند گره مشکلات زندگی را باز نموده و باعث بروز کنش‌های مثبتی در افراد شود. از این رو زندگی معنادار را از عوامل مهم سلامت روان‌شناختی می‌دانند. معنای زندگی از طریق برآورده شدن نیازهای اولیه به هدفمندی، کارآمدی و خود ارزشمندی تحقق می‌یابد، فقدان معنا فرد را دچار حس پوچی، ناامیدی، ملامت و دلزدگی می‌کند.(۳،۵و٦) این روش که در زمره رویکرد وجودی است، انسان ها را برای یافتن معنی در زندگیشان آماده می‌کند. آنچه در معنادرمانی قابل توجه و مهم است، توانایی بالقوه و منحصر به فرد انسان است. معنادرمانی، رویکردی فلسفی درباره مردم و وجود آن‌هاست که به مضامین و موضوعات مهم زندگی مانند معنای رنج، مرگ و زندگی، آزادی و مسئولیت‌پذیری در قبال خود و دیگران، معنایابی و کنار آمدن با بی‌معنایی می‌پردازد.(۷) این رویکرد انسان‌ها را وادار می کند، آن سوی مشکلات و وقایع زندگی روزمره را ببینند. جستجوی معنا وظیفه‌ای مبارزه جویانه است که تنش درونی فرد را افزایش می‌دهد و انسان را به تلاش برای آنچه باید به‌دست آورد وا می‌دارد. این سطح از تنش نه تنها در جریان درمان اختلال ایجاد نمی‌کند، بلکه برای رهایی فرد از احساس دلتنگی، بی‌دردی و غلبه بر خلا وجودی لازم است. تکاپوی حاصل از تنش معناجویی، یاس انسان روان‌نژند را به احساس موفقیت و امید مبدل می‌سازد، در واقع معنادرمانی بر سه واقعیت اساسی وجود انسان، اختیار و اراده افراد در برابر مفهوم زندگی، وجود حکمت در گرفتاری و مصیبت و وجود آزادی اراده تاکید دارد.(۸و۹) به نحوی که یافته‌های متعدد پژوهش‌هایی همچون پژوهش‌های نواب، کلانتری و جوادزاده،(۱۰) نولز، آوستین، سوینسان و همکاران،(۱۱) جیمز(۱۲) و پارک(۱۳) نشان دادند که راهبردهای معنایی منجر به بهبود سطح معنا و افزایش سلامت روان در گروه‌های مختلف گردیده است. باید اذعان داشت، کودکان و نوجوانان مستقر در شبه خانواده نیازمند بررسی مداوم روان‌شناختی و درمانی جهت بازیابی مسائل و مشکلات رفتاری و روانی در حوزه بهداشت روانی، اجتماعی می‌باشند. با توجه به ضرورت حفظ و ارتقای سلامت آنان و با عنایت به این‌که تاکنون پژوهش‌های داخلی و خارجی محدودی مبتنی بر موضوع پژوهش صورت گرفته است، پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی معنا درمانی بر معنای زندگی نوجوانان دختر شبه خانواده شهر تهران انجام گردیده است.

روش

در این پژوهش نیمه‌آزمایشی از طرح دو گروهی پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شده است. جامعه‌آماری را تمامی نوجوانان دختر دوازده تا نوزده ساله مستقر در مراکز شبه خانواده شهر تهران در سال ۱۳۹٦ تشکیل داده‌اند. از میان آنان سی نوجوان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده براساس معیارهای پژوهش انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل هر گروه پانزده نفر تقسیم شدند. به منظور رعایت اخلاق در پژوهش شرط اساسی رضایت آگاهانه جهت

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

شـرکت در پژوهش، حفظ اطلاعات و اسرار شـخصی اعضا و خروج آنان در هر مرحله از پژوهش رعایت گردید.

معیارهـای ورود: اقامت بیش از سـه سـال در شـبه خانواده، سواد خواندن و نوشـتن، دامنه سنی بین دوازده تا نوزده سال، فاقد مشکلات روان‌شناختی و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش.

معیارهای خروج: غیبت بیش از دو جلسـه، عدم تمایل به شرکت در جلسات آموزشی.

تجزیـه و تحلیل داده‌ها با اسـتفاده از روش تحلیـل کواریانس یک متغیری و چندمتغیری و بوسیله نرم افزار SPSS23 انجام گرفت.

مداخله درمانی بـا رویکرد معنادرمانی هوتـزل(۱٤) با هدف افزایش درک معنا نسـبت به وقایع زندگی تدوین شـد. آموزش مبتنی بر معنای زندگی طی دوازده جلسـه نود دقیقه‌ای به نوجوانان گروه آزمایش ارائه گردید. به گروه کنترل که تحت آموزش قرار نگرفتند گفته شـد آنان نیز تحت این آموزش قرار خواهند گرفت. در انتها گروه کنترل نیز تحـت آموزش مبتنی بر معنا قرار گرفتند،لازم به توضیح اسـت که برای جلوگیری از زیرش آزمودنی‌هـا، مزیـت حضور در جلسـات به تفصیل توضیح داده شـد و تسـهیلات لازم برای شرکت اعضا در جلسات مهیا گردید.

جدول(۱) مداخله آموزش مبتنی بر معنای زندگی

جلسه/ اهداف/ شرح جلسات و تکنیک‌ها (مدت هر جلسه نود دقیقه)
۱/ پیش جلسه/ آشنایی گروه بایکدیگر و برقراری رابطه درمانی، آشنا نمودن افراد با موضوع پژوهش و موضوع جلسات درمان و انجام مراحل سنجش شامل اجرای پیش‌آزمون
۲/ خودآگاهی/ معرفی رویکرد معنادرمانی و آموزش اصطلاحات مهم معنادرمانی. مشخص کردن اهداف از طریق افزایش آگاهی در مورد خود واقعی.
۳/ مسئولیت‌پذیری/ پیگیری تکلیف جلسه قبل شیوه های معنادرمانی و افزایش گفت و گو اعضا با یکدیگر و شناخت و پذیرش احساسات. آگاهی اعضا نسبت به آزادی و مسئولیت انتخاب.
۴/ معناخواهی/ معناخواهی و جست و جوی معنا و شیوه های آن با هدف افزایش و تعمیق خودآگاهی درونی و استفاده از فنون افزایش آگاهی وجودی در غلبه بر رفتارهای پرخاشگرانه و ناامیدی مورد بررسی قرار گرفت. حمایت مشاور از اعضا در برابر ترس و نگرانی از حرکت به سوی خود تازه.
۵/ معنا و هدف درد و رنج/ پیگیری تکلیف جلسه قبل. به چالش کشیدن اعضا. شیوه های معنی خواهی در کار، عمق و رنج به بحث گذاشته شد.
۶/ بازسازی خود، تحلیل وجودی مفاهیم آزادی و انتخاب/ معنایابی در ابعاد گوناگون زندگی، بازسازی خود. تحلیل وجودی مفاهیم آزادی و انتخاب، تبیین رابطه آزادی و انتخاب در زندگی اعضا با بروز رفتارهای پرخاشگرانه و ناامید کننده با استفاده از فنون افزایش آگاهی وجودی در مهار افکار و احساسات منفی آنها انجام گرفت.
۷/ جستوجوی معنا/ آموزش برای افزایش مسئولیت پذیری برای معنا، کمک به مراجع برای گوش دادن به ندای وجدان، سوال از مراجعان درباره معنا و افزایش مسئولیت پذیری نسبت به خود و دیگران انجام گرفت. آشنایی با انواع ارزش ها، انتخاب ارزش و پذیرش، مسئولیت آن، معنایابی.
۸/ درک تنهایی/ پیگیری تکلیف جلسه قبل. افزایش افق دید درباره منشا معنا، درک و پذیرش تنهایی به عنوان واقعیت غیرقابل اجتناب و درک نقش صمیمیت در تحمل احساسا تنهایی و کاهش رفتارهای پرخاشگرانه و ناامیدکننده آموزش داده شد.
۹/ مرگ و زندگی/ پیگیری تکلیف جلسه قبل.تحلیل وجودی مساله مرگ به عنوان مکمل زندگی و هدایت کننده آن با استفاده از فن پیشنهاد معنا، اصلاح نگرش ها و گسترش افق های فکری در حوزه معنا آموزش داده شد.
۱۰/ امید/ پیگیری تکلیف جلسه قبل. مبحث درک معنا و هدف از زندگی و نقش بی هدفی در بروز ناامیدی و رفتارهای پرخاشگرانه و متعهد شدن به هدف خاصی در زندگی آینده از طریق تحلیل وجودی هدفمندی و معناجویی در زندگی آموزش داده شد.
۱۱و۱۲/ خود شکوفایی و پس‌آزمون/ پیگیری تکلیف جلسه قبل.درک مفهوم خودشکوفایی، فن قصد متضاد آموزش داده شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشـنامه معنا در زندگیMLQ: این پرسشنامه توسط استیگر در سال ۲۰۰۵ جهت سـنجش میزان معنای زندگی تهیه شده است و دارای ده سـوال و دو خرده مقیاس "وجود معنا" و "جسـتجوی معنا" است که برای هر کـدام از مقیاس‌هـا پنج آیتـم در نظر گرفته شـده است. سوالات یک، چهار، پنج، شش و نه آیتم‌های مربوط بـه خرده مقیاس وجود معنا و سـوالات دو، سـه، هفت، هشت و ده آیتم‌های مربوط به خرده مقیاس جسـتجوی معنا می‌باشد. پاسخ آزمودنی‌ها در یک طیف لیکرتی هفت درجه‌ای از کاملا درست-هفت تا کاملا غلط-یک قرار می‌گیرد. بدین ترتیب نمرات هر دو زیرمقیاس بین پنج تا سی و پنج متغیر بـوده و نمره بالاتر نشـان‌دهنده میزان بالاتـر وجود و یا جسـتجوی معنـای زندگی است. پاسخگویی به این پرسشنامه حدود سه الی پنج دقیقه طول می‌کشـد. اسـتیگر۲۰۰۵ پایایی این پرسشنامه را براساس ضریب آلفای کرونباخ هشتاد و هفت و هشتاد و سه درصد را برای وجود معنا و جسـتجوی معنا گزارش کرده است. همچنین ضرایب همسانی درونی آن هشتاد و دو تا هشتاد و هفت درصد برآورد شده است. در فاصله زمانی یک ماهه اعتبار بازآزمایی مناسـب هفتاد صـدم برای مقیاس وجود معنا و هفتاد و سـه صـدم برای خرده مقیاس جسـتجوی معنا به‌دست آمده است. همچنیـن اسـتیگر۲۰۰۵ سـاختار دو عاملی این ابـزار را مـورد تایید قرار داده و شـواهد این پژوهشـگر حاکـی از آن اسـت که این

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

نمودار(۱) نمودار CONSORT

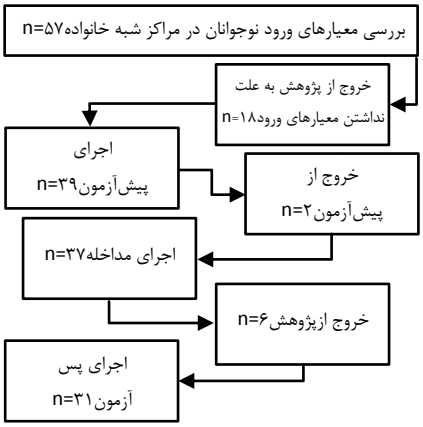

ساختار در فرهنگ‌های مختلف مورد تایید می‌باشد. همچنین روایی همگرا با آزمون‌های رضایت از زندگی، عاطفه مثبت و عوامل شخصیتی برون‌گرایی و توافق‌پذیری و واگرا با آزمون‌های افسردگی، عاطفه‌ی منفی و نوروزگرایی را بررسی کرده و روایی بالایی را برای آن گزارش کرده است. این پرسشنامه در ایران توسط مصری آبادی، استوار و جعفریان در سال۱۳۹۲ اعتباریابی شده است، این پرسشنامه در مقایسه با دیگر ابزارهای موجود برای معنا در زندگی دارای مزایایی همچون شاخص‌های اندازه‌گیری دقیقتر، ساختار عاملی قوی‌تر و توان ارزیابی جستجوی معنا در زندگی است. همچنین مزیت دیگر این پرسشنامه تعداد سوالات کمتر آن در مقایسه با مقیاس‌های طولانی‌تر معنا در زندگی است. براساس نظر استیگر، این پرسشنامه در مقایسه با دیگر ابزارهای موجود برای معنا در زندگی دارای مزایایی همچون شاخص‌های اندازه‌گیری دقیقتر، ساختار عاملی قوی‌تر و توان ارزیابی جستجوی معنا در زندگی است. همچنین مزیت دیگر این پرسشنامه تعداد سوالات کمتر آن در مقایسه با مقیاس‌های طولانی‌تر معنا در زندگی است، مصری آباد، استوار و جعفریان پایایی این ابزار را به روش بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه برای زیرمقیاس‌های وجود و جستجوی معنا، برابر با هفتاد صدم و هفتاد و سه صدم گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب همسانی درونی دو زیرمقیاس وجود و جستجوی معنا به ترتیب برابر با هشتاد و سه صدم و هفتاد و هشت صدم به‌دست آمد. (۱۵) استیگر، فرازیز، اوشی و کالر(۱۶) اعتبار درونی مطلوبی را برای مقیاس‌های فرعی وجود معنا هشتاد و شش صدم و جستجو هشتاد و هفت صدم گزارش کرده‌اند.

یافته‌ها

همان‌طور که جدول شماره سه نشان می‌دهد نمرات گروه آزمایش در پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون افزایش داشته است. برای بررسی معنی‌داری تفاوت نمرات گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون و نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیره در جدول شماره چهار ارائه شده است. مقدار آماره F براساس جدول شماره چهار P<۰/۰۵، موید آن است که بین گروه آزمایش و گواه از لحاظ سازه‌های معنای زندگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. برای استفاده از آزمون تحلیل کواریانس، پیش‌فرض‌های نرمال بودن، برابری واریانس‌ها، همگنی رگرسیون، رابطه خطی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته بررسی شد. نتایج آزمون کولموگراف اسمیرنوف نشان داد که نمرات هر دو گروه در متغیرهای وابسته در مرحله پس‌آزمون نرمال است. سطح معناداری آن‌ها بیشتر از پنج صدم به‌دست آمد. برای بررسی عدم تعامل بین گروه‌ها و نمرات پیش‌آزمون، مفروضه یکسانی شیب رگرسیون بررسی شد، که سطح معناداری آن‌ها بیشتر از پنج صدم به‌دست آمد. لذا این پیش‌فرض رد نشد. با توجه به اینکه شیب خطوط رگرسیون در مورد متغیرهای وابسته، با پیش‌آزمون تقریبا با یکدیگر موازی است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای پیش‌آزمون و متغیرهای وابسته رابطه خطی وجود دارد. نتایج آزمون لوین برای بررسی پیش‌فرض برابری واریانس‌ها برای متغیرهای وجود معنا و جستجوی معنا به ترتیب هفده و چهل و سه درصد که سطح معناداری آن‌ها بیشتر از پنج صدم بود. این پیش فرض نیز رد نشد. با توجه به رعایت این پیش‌فرض‌ها، خلاصه نتایج آماری تحلیل کوواریانس داده‌های پس‌آزمون مربوط به متغیرهای وابسته با حذف اثر پیش‌آزمون در مقایسه با گروه آزمایش و کنترل در جدول شماره پنج، ارائه شده است. همان‌طور که در جدول شماره پنج مشاهده می‌شود میزان تاثیر معنادرمانی بر وجود معنا و جستجوی معنا به ترتیب هفده و چهل و سه درصد بوده است و این بدان معناست که هفده و چهل و سه درصد واریانس نمرات پس‌آزمون متغیرهای وابسته مربوط به عضویت گروهی بوده است. توان آماری نزدیک به یک و سطح احتمال نزدیک به صفر، دلالت بر کفایت حجم نمونه دارد. همچنین با کنترل پیش‌آزمون سطوح معناداری همه آزمون‌ها بیانگر آن هستند که بین گروه آزمایش و کنترل حداقل در یکی از متغیرهای وابسته (ابعاد دوگانه معنای زندگی) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. مقدار آماره F براساس جدول شماره چهار و P<۰/۰۵، فرضیه‌ی اصلی پژوهش مبنی بر اینکه درمان مبتنی بر معنا بر معنای

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

جدول(۲)مقایسه ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه آزمایش و کنترل

مرحله	سازه	سن	فراوانی	٪فراوانی
آزمایش	سن	۱۴-۱۲	۴	۰/۲۶
		۱۷-۱۵	۷	۰/۴۶
		۲۰-۱۸	۴	۰/۲۶
	تحصیلات	دانش آموز	۱۱	۰/۷۳
		دیپلم	۲	۰/۱۳
		دانشجو	۲	۰/۱۳
کنترل	سن	۱۴-۱۲	۴	۰/۲۶
		۱۷-۱۵	۶	۰/۴۰
		۲۰-۱۸	۵	۰/۳۳
	تحصیلات	دانش آموز	۱۰	۰/۶۶
		دیپلم	۲	۰/۱۳
		دانشجو	۳	۰/۲۰

جدول(۳) میانگین و انحراف استاندارد خرده‌مقیاس‌های معنای زندگی در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

متغیر	شاخص	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
وجود معنا	آزمایش	۱۶/۴۶	۲/۰۶	۲۰/۷۳	۱/۷۵
	کنترل	۱۷/۱۳	۱/۴۰	۱۸/۹۳	۱/۷۹
جست‌وجوی معنا	آزمایش	۱۷/۶۰	۱/۲۴	۲۱	۲/۲۹
	کنترل	۱۹	۱/۲۵	۱۸/۶۰	۳/۰۴

جدول(٤) خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیره(مانکوا)

نام آزمون	مقدار	F	فرضیه DF	خطا DF	P-value	اندازه اثر	توان آماری
اثر پیلای	۰/۶۷۶	۲۶/۰۹۸	۲	۲۵	۰/۰۰۱	۰/۶۷	۱
لامبدای ویلکس	۰/۳۲۴	۲۶/۰۹۸	۲	۲۵	۰/۰۰۱	۰/۶۷	۱
اثر هتلینگ	۲/۰۸۸	۲۶/۰۹۸	۲	۲۵	۰/۰۰۱	۰/۶۷	۱
بزرگترین ریشه روی	۲/۰۸۸	۲۶/۰۹۸	۲	۲۵	۰/۰۰۱	۰/۶۷	۱

جدول(۵) نتایج تحلیل کوواریانس در متن مانکوا مربوط به تاثیر آموزش مبتنی بر معنا بر سازه‌های معنای زندگی

سازه‌ها	متغیر و منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P-value	ضریب تاثیر(اتا)
وجود معنا	پیش‌آزمون	۱۱/۴۴۵	۱	۱۱/۴۴۵	۳/۹۶۳	۰/۰۵	۱۳
	عضویت گروهی	۱۵/۴۰۹	۱	۱۵/۴۰۹	۵/۳۳۵	۰/۰۲	۰/۱۷
	خطا	۷۵/۰۹۷	۲۶	۲/۸۸۸			
	کل	۱۱۹۱۳	۳۰				
جستوجوی معنا	پیش‌آزمون	۷۰/۲۶۳	۱	۷۰/۲۶۳	۱۴/۱۴۸	۰/۰۰۱	۰/۳۵
	عضویت گروهی	۱۰۰/۵۲۹	۱	۱۰۰/۵۲۹	۲۰/۲۸۴	۰/۰۰۱	۰/۴۳
	خطا	۱۲۸/۸۵۵	۲۶	۴/۹۵۶			
	کل	۱۲۰۰۸	۳۰				

زندگی موثر است، تایید می‌گردد. با توجه به مجذور اتا در هر دو وجود معنا هفده صدم و جستجوی معنا چهل و سه صدم می‌توان گفت که درمان مبتنی بر معنا منجر به افزایش وجود معنا و جستجوی معنا شده است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی درمان مبتنی بر معنا بر معنای زندگی نوجوانان بد و بی سرپرست شهر تهران بود. متغیر مستقل در این مرحله بر وجود معنا و جستجوی معنا هفده و چهل و سه درصد از تغییرات متغیرهای وابسته را تبیین می‌کند. این نتیجه با یافته‌های پژوهشی نولز، آوستین، سوینسان و همکاران،(۱۱) جیمز(۱۲) و نواب، کلانتری و جوادزاده(۱۰) همسو است. در تبیین این یافته چنین استنباط می‌شود چنانچه انسان در یافتن معنایی ارزشمند در زندگی شکست بخورد، احساس پوچی و سردرگمی می‌کند. این احساس می‌تواند موجب تزلزل هدف و چگونگی دسترسی به آن گردد. رویکرد مبتنی بر معنا که رویکردی غایت نگر و متناسب با فطرت، هستی و چیستی انسان است، باعث بازیابی و گزیده‌تر شدن انتخاب هدف در زندگی فارغ از هر گونه موقعیت و مشکلی می‌گردد. فرد با قبول مسئولیت‌های جدید در زندگی به دلیل تغییر در نگرش‌های ناکارآمد گذشته که شاید دردسرساز هم نبوده، می‌تواند در راستای توانمندترسازی خود قدم برداشته،این رویکرد درمانی با بهبود و افزایش مولفه هوش معنوی می‌تواند در جهت فوق الذکر موثر واقع شود. توسعه هوش معنوی، در بهبود روابط درون فردی، دستیابی به هدف و معنای زندگی، انگیزه، تعهد، مسئولیت‌پذیری، خودآگاهی و مدیریت استرس موثر است. جیمز(۱۲) در پژوهش خود با عنوان اثربخشی معنادرمانی بر معنا و کیفیت زندگی روی شصت نفر از سالمندان مقیم سرای سالمندان، نشان داد که معنادرمانی، معنای زندگی و کیفیت زندگی سالمندان گروه آزمایش را در مقایسه با گروه کنترل افزایش داده است. افراد با روحیه وجودی حاصل از معنای زندگی، مدیریت زندگی خویش را به‌دست می‌گیرند، این افراد به دنبال چالش‌هایی هستند که کیفیت زندگی آنان را در راستای بهبود اهداف منسجم‌تر و منطقی‌تری سوق دهد.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

این افراد در نتیجه آگاهی به نقاط ضعف و قوت وجودی خویش در راستای تقویت نیازهای بنیادی خود برآمده و در پی تغییر هستند، تغییر در این گونه افراد شکلی صعودی و رشدیافته دارد، آنان در مسیر درست، حتی پرچالش قدم می‌گذارند و به نتیجه کسب شده مطمئن می‌باشند. در همین راستا نواب، کلانتری و جوادزاده(۱۰) در پژوهشی تحت عنوان بررسی اثربخشی معنادرمانی گروهی بر معنای زندگی و هدفمندی زندگی زنان مراجعه کننده به مراکز مشاوره نشان دادند، میانگین نمرات معنای زندگی و هدفمندی زندگی گروه آزمایش، نسبت به گروه گواه در دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری، افزایش معناداری داشته است. راهبردهای درمانی معنای زندگی مبتنی بر تغییرات بنیادی در عوامل موثر ارتباطی چون هوش معنوی و اخلاقی نیز موثر است. معنای زندگی ناظر بر ارزش، غایت و کارکرد زندگی است که اصلی‌ترین رویکرد آن، بررسی مسائل سعادت، عوامل احساس سعادت، ماموریت و رسالت انسان در زندگی است. افراد دارای معنای زندگی، هوشمندی معنوی و اخلاقی بالاتری نیز کسب می‌کنند. این افراد به عمیق‌ترین معانی، ارزش‌ها، اهداف و بالاترین انگیزش‌های خود دست می‌یابند. افراد دارای هوش اخلاقی به منزله راهنمایی برای رفتار و اعمال انسان بوده و برای تشخیص درست از نادرست توانایی درونی لازم را کسب می‌کنند تا اعمال بهینه و ارزشمندی داشته باشند. بدین ترتیب این افراد راهبردهای مواجه را متناسب با درک واقع بینانه از محیط و مشکلات انتخاب و نتیجه را پیش‌بینی می‌کنند. این افراد به دلیل درک بالایی که از روابط اجتماعی به‌دست می‌آورند، در حل مسائل، روابط متقابل را در نظر گرفته و نفع جمعی را بر نفع شخصی و راهکار مساله مدار را بر راهکار اجتنابی و هیجانی ترجیح می‌دهند. نولز، آوستین، سوینسان و همکاران در پژوهشی(۱۱) با عنوان ارتباط بین راهبردهای مقابله و معنای زندگی در بیماران مبتلا به سندرم روده تحریک پذیر نشان دادند که افراد مبتلا به این عارضه، که معنای زندگی بالاتر و رشد یافته‌تری دارند بیشتر از راهبردهای مقابله مساله مداری استفاده می‌کنند، این افراد ادراک بیماری، شدت درد، حساسیت احشایی کمتری در مقایسه با گروه مقابل که معنای زندگی رشد یافته‌تری نداشتند، نشان دادند. بنابراین از نتایج این پژوهش می‌توان استنباط کرد، رابطه مثبت و معنادار بین معنای زندگی و راهبردهای مقابله، و رابطه منفی معنادار بین معنای زندگی، شدت علائم، ادراک بیماری، حساسیت احشایی و راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی وجود دارد. افراد دارای معنای زندگی، ابعاد هوش معنوی گسترده‌تری نیز کسب خواهند کرد، این افراد غایت و هدف را در زندگی درک می‌کنند، به منبع لایزالی متصل شده و تلاش خود را در زندگی وابسته به الطاف بی‌کران الهی می‌بینند. این افراد در زندگی هدفمندند، غایتمندند و به درک معنای زندگی رسیده‌اند. بنابراین براساس نظر لنیک و کیل این افراد، مبتنی بر ارزش‌ها عمل می‌کنند و اخلاق مدارند. بنا بر نظر ارسطو و افلاطون لازمه سعادت و معنای زندگی، اخلاق مدار بودن است.(۱۷)

محدودیت‌ها: عدم وجود مرحله پیگیری به دلیل مشکلاتی از قبیل کمبود وقت. خستگی شرکت‌کنندگان از شرکت در جلسات روان‌شناختی و ارائه اطلاعات شخصی و خانوادگی، از جمله محدودیت‌های پژوهش بودند.

پیشنهادات: تاثیر این روش درمانی در مورد گروه‌های دیگر با در نظر گرفتن مرحله پیگیری مورد بررسی قرارگیرد، همچنین بررسی تاثیر جنسیت، سن و مشکلات روان‌شناختی، نیز بر معنای زندگی این گروه از افراد جامعه پیشنهاد می‌شود.

منابع

References:

1. Irandokht F, Keyani Zh. Mental health of adolescents in Shahid Dastghayeb and Namazi Shiraz orphanages. Psychology of exceptional individuals.2012;1(2):19-50. [Persian].
2. Shakiba M, Zeiaei M. Comparison of mental health of girl students under the supervision of well-being boarding centers with high school girl students in Zahedan. Zahedan journal of research in medical sciences. 2013;2(14):56-60. [Persian].
3. Ghasemi Harandi A, Froozandeh E. The effectiveness of approach based on acceptance and commitment on self-efficacy and quality of life in adolescents without bachelor's and adolescents in Isfahan. Third international conference on modern approaches to the humanities .2015; 80-115. [Persian].
4. Renken MD, McMahan EA, Nitkova M. Initial validation of an instrument measuring psychology-specific epistemological beliefs. Teaching of psychology. 2015;42(2):126-36.
5. Baumeister RF. Meanings of life: Guilford press; 1991.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]

6. Mthombeni HM. (Dissertation) Factors in the family system causing children to live in the streets: a comparative study of parents' and children's perspectives. Pretoria: university of Pretoria; 2010.
7. Ang RP, Jiaqing O. Association between caregiving, meaning in life, and life satisfaction beyond fifty in an Asian sample: age as a moderator. Social indicators research. 2012;108(3):34-525.
8. Gierveld JDJ, Van Tilburg T. The De Jong Gierveld short scales for emotional and social loneliness: tested on data from seven countries in the UN generations and gender surveys. European journal of ageing. 2010;7(2):121-30.
9. Ho MY, Cheung FM, Cheung SF. The role of meaning in life and optimism in promoting well-being. Personality and individual differences. 2010;48(5):658-63.
10. Navab Z, Kalantari M, Javadzadeh A. The effect of Islamic semanticism on life purpose of women referring to consultation centers. Islamic laws of women and family. 2015; 3(4):35-44. [Persian].
11. Knowles SR, Austin DW, Sivanesan S, Tye-Din J, Leung C, Wilson J, et al. Relations between symptom severity, illness perceptions, visceral sensitivity, coping strategies and well-being in irritable bowel syndrome guided by the common sense model of illness. Psychology, health & medicine. 2017;22(5):524-34.
12. James L. The effect of logotherapy on meaning and quality of life of the elderly in old age homes. (Dissertation). Bengaluru: Christ university; 2012
13. Park CL. Making sense of the meaning literature: an integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. Psychological bulletin.2010;11(2):136-257.
14. Hutzell R. A general course of group analysis. Viktor Frankl foundation of South Africa. 2002;7:15-26.
15. Peri H, Enayati B. Structural equation modeling relationship between thought and meaning control strategies in life with academic performance of students. Journal of educational and evaluation. 2016;9(35):69-155.
16. Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M. The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. Journal of counseling psychology. 2006;53(1):80.
17. Lennick D, Kiel F. Moral intelligence: enhancing business performance & leadership success (Wharton business school publishing, Upper Saddle River, NJ). 2008.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2025-11-16]